

40 jaar Cultuurbibliotheek

In februari 1964 begon ik aan de organisatie van de bibliotheek die toen nog Kultuurbibliotheek voor West-Vlaanderen heette. In de Bijlage van het Belgisch Staatsblad van 9 februari 1957 verschenen de statuten van de bibliotheek. De zetel was Generaal Lemanlaan 83, Assebroek waar kanunnik R. Stock woonde. Hij had vage plannen om samen met de provincie West-Vlaanderen een cultureel centrum op te richten en daarin zou natuurlijk ook een bibliotheek thuishoren. Het bleef bij plannen.

Hij verzamelde wel al enkele jaren boeken die gestapeld werden in een lokaaltje van de Zusters in de Sulferbergstraat. De kanunnik droeg daar dagelijks de mis op voor de zusters. Als hoofdinspecteur van het vrij onderwijs in het bisdom Brugge (1955-1973), deed hij veel moeite om didactisch materiaal voor de scholen aan te schaffen (Cfr. Archief RS 70 en 71). In de Noordzandstraat richtte hij daarvoor een 'huis voor het onderwijs' in. Daar werden permanent wandkaarten, diapprojectoren enz. tentoongesteld en daar kwamen ook de reeds verzamelde boeken terecht. Toen ik aan het bibliotheekwerk begon was de permanente expositie van didactisch materiaal al opgedoekt. De middenstand was bij de bisschop gaan klagen over oneerlijke concurrentie. Het huis van Caloen stond toen leeg maar op de eerste verdieping in het groot salon stonden MEWAF-kasten op het mooie maar versleten tapijt. Aan de muren hing nog zijden behang. Daar heb ik de eerste fichen geschreven. Ik werd per stuk betaald: een boek in de rekken plaatsen, een nummer geven en stempelen, de steekkaart schrijven. Dat bracht me 5 BEF op. Over de voorgeschiedenis van de bibliotheek schreef Antoon Viaene in het Liber Amicorum Dr. Robrecht Stock (1975).

Vanaf het begin opteerde ik, na gesprekken met o.a. Valère Arickx, voor een pragmatische aanpak: geen decimale of andere systemen maar een indeling op basis van de vakken in het secundair onderwijs, van de beschikbare ruimte en van het aantal boeken over een bepaald onderwerp. Het eigennuttige is gebleven en met de komst van de computer en het invoeren van trefwoorden bleek de keuze nog zo slecht niet te zijn. Op de rug van de boeken die aanvankelijk alle ingebonden werden (dat werd ongeveer 20 jaar volgehouden), werd geen teken of etiket geplakt. De boeken moesten er mooi uitzien en ze werden op de planken geschikt volgens grootte en ruwweg per vak. Ik heb drie boekbinders gekend: de heer Van Tieghem senior en junior uit de Jacobinessenstraat en daarna Frans Smessaert uit Beernem. De boeken zijn herkenbaar. Tweemaal verhuisde de bibliotheek: naar het Grootseminarie en naar het Sint-Lodewijkscollege.

In 1980 kwam er plaats vrij op het college omdat er toen een sportzaal in gebruik genomen werd. Directeur Gaby Buyse stelde een volledig paviljoen ter beschikking voor de bibliotheek. Er werd een leeszaal ingericht en de oude drukken kregen een beveiligde kamer. De meubels van de leeszaal werden door het college gekocht. De vzw Cultuurbibliotheek kocht nieuwe MEWAF-kasten en richtte de zaal van de oude drukken in. De verhuis gebeurde tijdens de kerstvakantie van het jaar 1980. Het Brugs Handelsblad van 9-10 mei 1981 publiceerde een verslag van de viering bij die gelegenheid. Op 1 september 1981 ondertekende Gaby Buyse voor het college en R. Stock voor de bibliotheek, een overeenkomst. Deze 'overeenkomst' werd op 2 maart 1989 aangevuld door K. Seynaeve en R. Lesage die toen voorzitter was van de vzw Cultuurbibliotheek. Met de heer Ludo Valcke, hoofd van de culturele dienst van de provincie, werd afgesproken de naam van de bibliotheek te veranderen om verwarring met de Provinciale bibliotheek en Cultuurarchief te vermijden. In het Staatsblad van 31 maart 1994 verscheen de naamswijziging. Zetel werd Magdalenastraat 30, 8200 Brugge.

De Vereniging Stock-Laureyns voor boek en cultuur vzw werd op 12 oktober 1990 opgericht. De statuten verschenen op 7 november 1991 in het Staatsblad. Zetel werd Karel de Floustraat 33, 8000 Brugge (mijn adres). "De vereniging heeft tot doel: aan vorsers de nodige hulp bieden voor studiën en opzoekingen nopens het verband tussen school, methodiek, didaktiek, cultuur en boek." (Artikel 3). Op 31 maart 1992 bevestigden het Sint-Lodewijkscollege en de Vereniging Stock-Laureyns hun samenwerking met een overeenkomst ondertekend door K. Seynaeve en R. Stock.

Kanunnik Stock dacht aan een centrale bibliotheek voor het onderwijs. Vandaar het idee om de catalogus te vermenigvuldigen en op alle bisschoppelijke colleges en enkele andere scholen ter beschikking te stellen. Van computers was toen nog geen sprake. Alle steekkaarten werden daarom eerst geschreven en daarna op stencil getypt en op 30 exemplaren afgedrukt. Dat was een geweldig werk en ik heb dat 20 jaar volgehouden. Toen bleek dat er geen interesse was voor die zaak. De bruikbaarheid en het gebruik van de bibliotheek bleef meer dan dertig jaar problematisch. De automatisatie en de medewerking van Nicole Vanhoecke, Johan Blontrock en Pol Vancoillie hebben het tij doen keren.

Het aantal boeken groeide gestaag. In april 1994 werden 208 MEWAF-kasten aangekocht om bovenop bestaande kasten op te bouwen. De kosten werden elk voor de helft gedragen door de vzw Cultuurbibliotheek en Stock-Laureyns.

Door een toevallig contact met de bibliotheek van Spermalie leerde ik de heer Lieven Forrez kennen die een eigen bibliotheekprogramma ontwikkeld had. De bibliotheek werd een van de eerste klanten van BIDOC. Op 17 december 1994 werd het BIDOC-programma op een nieuwe PC in gebruik genomen. De gegevens van een vroeger programma (15778 titels) werden geconverteerd door L. Forrez. Op 4 januari 1995 voerden we AWRN 95/1 tot 95/6 in! In februari 2001 kwam Roger Deschildre als systeembeheerder in de bibliotheek werken. Hij maakte de website en schreef een programma om uit de catalogus 'voorselecties' te kunnen presenteren. Eind mei 2003 werd de windows-versie van BIDOC in gebruik genomen.

In 1995 werden uitzonderlijk veel boeken aangekocht: in mei op een veiling van Cursief een administratieve bibliotheek over de provincie West-Vlaanderen (ongeveer 700 vol. over een periode van 1800 tot 1975), ongeveer 500 boeken gekocht en gekregen van L.B. Vanden Bussche, en in augustus 1995 werd een groot deel van de bibliotheek van inspecteur en stichtend lid van de Vereniging Stock-Laureyns Jan Sissau, gekocht, over klassieke literatuur, geschiedenis en kunst. Zijn vertalingen en lesvoorbereidingen zijn op de website te vinden onder 'Archief'. Van de heer Louis Moorthamers werden nogal wat boeken uit de bibliotheek van Antoon Viaene gekocht. Bovendien kregen we een schenking uit de nalatenschap. De heer Moorthamers was een goede vriend van de kanunnik. Hij liet de kanunnik een keuze maken uit het aanbod, nog voor de catalogi van zijn antiquariaat verschenen. Bovendien kreeg hij een interessante korting. Door die goede verstandhouding heeft de bibliotheek veel belangrijke werken kunnen verwerven. Van de erven van Roger Lesage kregen we boeken uit diens bibliotheek. De boeken van inspecteur Lesage waren als nieuw. Hij schreef er zelfs zijn naam niet in. De boeken van de kanunnik zagen er wel anders uit. Hij kon het niet laten om vraagtekens bij de tekst te plaatsen en soms zelfs te verbeteren.

In december 1999 (enkele weken voor zijn dood) werden de bibliotheek en het archief van kanunnik Stock integraal naar de bibliotheek overgebracht. Dat gebeurde op uitdrukkelijk verzoek van de kanunnik enkele dagen voor hij naar de geriatrie in het AZ overgebracht werd. De Vlaamse Leergangen uit Leuven hebben die schenking willen betwisten en een gerechtelijk onderzoek laten instellen! De inboedel van de kanunnik werd openbaar verkocht en de bibliotheek heeft nauwelijks enkele foto's en persoonlijke voorwerpen van de kanunnik kunnen bewaren. Door mijn tussenkomst heeft de abdij van Male toch enkele meubelstukken gekregen en wat porselein. De wens van de kanunnik dat zijn pronkkamer met antiek, integraal naar de abdij zou gaan is niet vervuld door de schraapzucht van de beheerders van De Vlaamse Leergangen.

Op 8 mei 1996 werd een PC Pentium in gebruik genomen voor het invoeren van de catalogus. De PC 486 werd toen naar de leeszaal verhuisd voor de raadpleging. Een nieuwe versie (BIDOC 5.00) werd geïnstalleerd samen met een uitleenmodule. Op 15 mei 1996 werden de eerste barcodes aangebracht in de boeken (Begin 96/3923)

40 jaar Cultuurbibliotheek werd gevierd met een tentoonstelling. Het was een mooi moment. Op 28 februari 1997 werd de tentoonstelling Vijf eeuwen Nederlands. Luister van de taal geopenend met een academische zitting. De tentoonstelling ging door in de KB Steenstraat 40 in Brugge van 1 tot 23 maart en kende veel bijval. Hilde Michiels en Luc Nonneman verzorgden de presentatie en de catalogus. Op de website getuigt een 'publicatie' van de inhoud. (Heel wat materiaal is terug te vinden in het archief) Naar aanleiding van die tentoonstelling brachten Ludo Simons, Pierre Delsaerd en Jan Roegiers een bezoek aan de bibliotheek. Op 18 maart 1997 schreef L.Simons een brief aan R.Stock. Over de magazijncollectie schreef hij : "Ze overstijgt...vele malen de noden van een schoolgemeenschap en zou in heelwat gespecialiseerde bibliotheken (op terrein van de klassieke filologie, de geschiedenis enzovoort) niet misstaan. Er zal een beleid moeten worden uitgestippeld om ze beheersbaar en beheerbaar te houden..." Integratie in een landelijk bibliotheeknetwerk vindt hij noodzakelijk maar hij geeft geen concrete aanwijzingen. Over de preciosa schrijft hij: "Op termijn lijken ons hier twee problemen te rijzen: 1. hoe kan dit patrimonium in optimale voorwaarden (klimatologisch, conservatorisch) in stand worden gehouden, en 2. in welke omgeving kan een dergelijke schat aan preciosa het best 'gedijen'?" Uit die brief lees ik hoe begerenswaardig de bibliotheek wel is en hoe belangrijk het is dat het Sint-Lodewijkscollege er in slaagt een bibliotheekgebouw te realiseren en een moderne leersituatie te scheppen. De website van de bibliotheek lijkt me een goed alternatief voor een integratie in een elektronisch bibliotheeknetwerk. Voor de realisatie van een bibliotheeknetwerk is er een loyale samenwerking van vele instanties nodig en men kan daar niet op wachten.

De jongste stempel ter gelegenheid van de naamsverandering van Kultuurbibliotheek naar Cultuurbibliotheek werd op 11 februari 1998 in gebruik genomen. De eerste stempel van de Kultuurbibliotheek voor West-Vlaanderen werd door Setola ontworpen. De stempel van de Vereniging

Stock-Laureyns door Pierre-Jean Verbeke, graficus en stichtend lid van de Vereniging Stock-Laureyns. Momenteel (april 2003) is de Cultuurbibliotheek een feitelijke vereniging die steunt op de samenwerking van drie instanties: het Sint-Lodewijkscollege, de vzw Cultuurbibliotheek en de vzw Vereniging Stock-Laureyns voor boek en cultuur. Deze drie zijn ook de eigenaars van de bibliotheek. Het boekenbezit is te herkennen aan de eigen stempels. De drie hebben eigen doelstellingen maar van de samenwerking profiteert elkeen. Het Sint-Lodewijkscollege is gediend met een schoolbibliotheek voor leerlingen en leerkrachten. De vzw Cultuurbibliotheek stelt de bibliotheek open voor de levenslange vorming van een groter publiek. De vzw Stock-Laureyns hecht veel belang aan gevorderde studie.

De drie partners aanvaardden het document '**De Cultuurbibliotheek, een open en actueel studiecentrum**' als basis voor hun samenwerking. Voor het voortbestaan van de bibliotheek is het belangrijk dat de statuten van de diverse verenigingen stipt onderhouden worden en dat er tijdig werkende leden gecoöpteerd worden. Het Sint-Lodewijkscollege stelt vanaf 1 september 2003 Claude Anthierens als bibliothecaris aan. Hij wordt bijgestaan door N. Vanhoecke eveneens personeelslid van het college. De bibliothecaris vertegenwoordigt de bibliotheek als geheel en heeft als speciale opdracht de schoolbibliotheek verder uit te bouwen.

Men heeft me wel eens gevraagd of ik met kanunnik Stock kon samenwerken. Het was een plezier om met hem te werken. Hij gaf me het volle vertrouwen. Wanneer ik hem om raad vroeg antwoordde hij ofwel "we zullen er over nadenken" (en dat betekende dat de zaak op de lange baan geschoven werd, ofwel "denk er maar over na en beslis" (en dan besliste ik). Ik mis zijn aanwezigheid, zijn raad en zijn onverwoestbare gelijkmoedigheid. Ik weet wel dat hij als inspecteur nogal streng overkwam maar ik heb daar nooit iets van ondervonden. Voor mij was het bijzonder aangenaam te zien hoe hij mijn werk waardeerde en dankbaar was. De bibliotheek was voor hem immers belangrijk. In de beginfase was het een zorgenkind maar toen de bibliotheek begon vorm te krijgen was hij blij en fier.

Het archief van de kanunnik wordt in de Cultuurbibliotheek bewaard. Op de website kan men een bibliografie van zijn boeken en artikelen vinden en een inventaris van zijn archief.

Het werk is nog niet af. Als inleiding op de inventaris schreef ik: "Bij het behandelen van zijn archief heb ik me vaak de vraag gesteld hoe het toch mogelijk is dat zo'n klare geest zo slordig kon zijn op zijn bureau en zo'n chaotisch geschrift kon hebben. Zijn geest was duidelijk vlugger dan zijn hand kon schrijven."

Walter de Smaele